

лігента, сильна і яскрава, самостійно мисляча в душі свого часу, що опинилася на перехресті цивілізацій і випробувала вплив ментальності різних народів.

Кореспонденція Яна Потоцького, що відображає знання стародавніх і сучасних цивілізацій, дозволяє спостерігати циркуляцію інформації в просторі і в часі в синхронії (образ сучасних світів) і діакронії (історія світової цивілізації), відображаючи фантастичний стереоскопічний образ світу, властивий його мікрокосму, і перетворюючи написані ним епістолярні тексти в справжні об'єкти культури.

Література:

1. Rosset François, Jean Potocki. Bibliographie, Flammarion // http://editions.flammarion.com/Albums_Detail.cfm?ID=21244&levelCode=home
2. Rosset, François, Triaire, Dominique. Jean Potocki. – Paris : Flammarion, 2004. – 506 p.
3. Каірова Т. С. Епістолярний текст у світовому соціокультурному просторі // Наукове видання «Мова і культура». Серія «Філологія». – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2003. – Випуск 6. – Том IV. «Міжкультурна комунікація. Теорія і практика перекладу». – С. 40–49.
4. Каірова Т. С. Триумф Вольтера, або лист у боротьбі ідей в Європі Просвітництва // Мандрівець/Спільний проект Національного університету «Києво-Могилянська академія» і видавництва «Мандрівець». – Київ : 2006. – № 1(60). – С. 39–45.
5. Каірова Т. С. Прояв індивідуальності адресанта крізь нормативні вимоги епістолярного тексту (на матеріалі епістолярної спадщини Вольтера) // Наукові записки На УКМА. Серія: Філологічні науки. Том 18. – К. : видавничий дім «КМ Академія», 200. С. 95–99.
6. Каірова Т. С. Ехо цивілізацій в епістолярному наслітті Вольтера // Наукове видання «Мова і культура». Серія «Філологія». – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2002. – Випуск 4. – Том IV. Частина перша: «Мова і художня творчість». – С. 116–129.
7. Каірова Т. С. Епістолярний текст в літературному салоні Франції XVII–XVIII вв. // Наукове видання «Мова і культура». Серія «Філологія». – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2003. – Випуск 6. – Том VI. Частина друга: «Художня література в контексті культури». – С. 204–213.
8. Дмитриева Е. Е. Русские письменники середины XVIII – первой трети XIX в. и эволюция русского эпистолярного этикета // Известия Академии наук СССР: серия Литературы и языка. – Том 45. – № 6. – 1986. – С. 543–552.
9. Michaud, Claude. Présentation /L'Europe des Lumières. Dix-huitième siècle. – № 25. – 1993. – P. 5–10.
10. Фадеева Т. М. Две Софии и Пушкин. Истоки вдохновения бахчисарайского фонтана. – Симферополь : Бизнес-Информ, 2008. – 216 с.
11. Lagarde, comte de. Op. Cet. – P. 107–109.
12. Triaire, Dominique. Œuvre de Jean Potocki : Inventaire. – P., 1985. – P. 122.

УДК 81'373.613'161.2'111

Т. О. Лелека,

Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, м. Кіровоград

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОАМЕРИКАНСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ-СИНОНІМІВ СФЕРИ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

У статті охарактеризовано особливості використання англоамериканізмів в українській мові початку XXI століття як результату мовних контактів. Досліджується проблема розмежування значень термінологічного ряду англоамериканських запозичень сфери безперервної освіти: коуч, ментор, тьютор, едвайзер, фасилітатор. На підставі семантичного аналізу за допомогою словників, а також звернення до етимології понять зроблена спроба з'ясувати відмінності використання цих понять та уточнити сферу їх професійного ужитку. Визначено доцільність використання запозичених синонімів у мові-реципієнті.

Ключові слова: англоамериканізм, запозичення, мовні контакти, коуч, ментор, тьютор, едвайзер, фасилітатор, мова-реципієнт.

THE PECULIARITIES OF THE USE OF ANGLOAMERICANISMS IN THE UKRAINIAN LANGUAGE OF THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY AS A RESULT OF LINGUISTIC CONTACTS

The article deals with the peculiarities of the use of angloamericanisms in the Ukrainian language of the beginning of the 21st century as a result of linguistic contacts. The problem of differentiation of the meanings of terminological line: couch, mentor, tutor, advisor, facilitator – is examined according to the field of continual education. On the basis of semantic analysis of dictionaries and network search, and also address to etymology of concepts an attempt is done from the linguistic and pedagogical points of view to find out the connotative differences of these concepts and define the area of their professional use. It is found out that the listed terms for the modern system of continuous education are specific and their use depends on the cultural and professional context. The clear border of their application exists neither in the Ukrainian nor in foreign scientific-pedagogical sources. Some terms appear more organic for the system of continual education (mentor, adviser). The word tutor is widely distributed within all the formal stages of education «school – university – system level of proficiency training». The terms couch and facilitator are in a greater degree correlated with informal education. In the Ukrainian educational terminology the concept accompaniment; is closer to this terminological line. Expediency of its use in the language-recipient is determined

Key words: angloamericanism, loan, linguistic contacts, couch, mentor, tutor, advisor, facilitator, continual education, language-recipient.

ПРИНЦИП АНГЛО АМЕРИКАНСКИХ ЗАЙМСТВОВАНИЙ-СИНОНИМОВ СФЕРЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНСКОМ ЯЗЫКЕ НАЧАЛА XX ВЕКА

В статье охарактеризованы особенности использования англоамериканизмов в украинском языке начала XXI столетия. Исследуется проблема разграничения значений терминологического ряда англоамериканизмов сферы непрерывного образования: коуч, ментор, тьютор, эдвайзер, фасилитатор. На основании семантического анализа с помощью словарей, а также обращения к этимологии понятий сделана попытка выявить отличия использования данных понятий и уточнить сферу их профессионального ужитка. Определена целесообразность употребления заимствованных терминов в системе языка-реципиента.

Ключевые слова: англоамериканизм, заимствование, языковые контакты, коуч, ментор, тьютор, эдвайзер, фасилитатор, язык-реципиент.

Мова – динамічна система, яка постійно розвивається та змінюється. Вплив однієї мов на іншу – явище екстралінгвістичне. Будь-які культурні, політичні та економічні контакти дають можливість для мовних змін [4, с. 119].

Початок ХХІ століття характеризується активізацією науково-технічного прогресу, перетвореннями у суспільно-політичному, економічному, культурному житті України, що знаходить своє відображення в мові. Зміни в системі української мови, зокрема лексико-семантичній, є закономірним явищем її розвитку й однією з проблем сучасних лінгвістичних досліджень [1, с. 56]. Зовнішні імпульси мовних змін, серед яких основне місце належить мовним контактам, комунікативні потреби зумовлюють інтенсивні модифікації українського лексикону й появу значної кількості запозичень. Домінуючу позицію серед них займають англоамериканізми, що пов'язано із набуттям англійською мовою статусу глобальної. Швидке й не завжди виправдане надходження англійських одиниць порушило проблему збереження національної самобутності української мови та стало причиною двостороннього ставлення мовців до англоамериканізмів: з одного боку, розуміння необхідності заповнення термінологічних та понятійних лакун, з іншого, – протидія масової культурно-мовної свідомості потоку іншомовних елементів як тому, що порушує національні основи [2, с. 90].

На початку ХХІ століття українська мова є активним акцептором лексичних одиниць з англійської мови, а процес запозичення, на думку таких науковців, як О.В. Васильєв, О. Зеленін, Л. Баш, О. Маринова, О. Хлинова та інших, набуває масового характеру. Основною ознакою сучасного процесу запозичення є швидка фонетична, графічна, граматична, семантична та словотвірна адаптація нових англоамериканізмів у мові-реципієнті. Функціонування у сучасній українській мові великої кількості англоамериканських запозичень поставило перед лінгвістами нові завдання: з одного боку, всебічно вивчити вплив нової лексики на систему мови-реципієнта, а з іншого, виявити закономірності інтеграції запозичень у фонетичну, лексичну словотвірну та граматичну системи мови [4, с. 90].

У зв'язку з сучасною тенденцією англоамериканізації та з неоднозначним ставленням реципієнтів до запозичень важливим є дослідження призначення англійських лексем в українській мові. Лінгвістичні розвідки вітчизняних та зарубіжних мовознавців були спрямовані на різнобічне вивчення аспектів англоамериканських запозичень. Так, науковці намагалися дати їм загальну характеристику (О. Дьолог, О. Зеленін, Т. Зогоруйко, І. Каминін, М. Каранська, Т. Кияк, С. Рижиков), розглядали їх семантичні групи (В. Сінгалевич, Н. Попова). Значною мірою увагу мовознавців привертала також процес освоєння англійської лексики в українській мові, її словотвірний потенціал (І. Кулинич, Є. Козир, Л. Кислюк), але доцільність використання англоамериканізмів, а також розмежування значень запозичених синонімів є недостатньо вивченими, що визначило актуальність дослідження.

Західна система освіти раніше почала використовувати підхід, який орієнтований на учня (*learner-centered approach*), тому й новітні функціональні ролі викладача, що розвиваються у сучасній освіті на початку ХХІ століття, стали позначатись англійськими запозиченнями. Як наслідок, досі не позначені межі їх використання у мові-реципієнті.

Об'єктом роботи є термінологічний ряд запозичених синонімів сфери безперервної освіти, що представлений словами *коуч, ментор, тьютор, фасилітатор, едвайзер/едвайзор*.

Предметом дослідження є зіставлення семантики та визначення сфери застосування синонімічних англоамериканізмів в українській мові

Мета роботи – визначити особливості використання синонімічних англоамериканізмів сфери безперервної освіти української мови початку ХХІ століття, що передбачає вирішення наступних завдань:

- побудова синонімічного ряду англоамериканізмів сфери безперервної освіти;
- виявлення семантичних відмінностей у синонімічних словах;
- установлення особливостей їх застосування в українській мові на початку ХХІ століття

Використання англоамериканізмів в українській мові на початку ХХІ століття має позитивні та негативні наслідки. У якості позитивного впливу стало швидке заповнення термінологічних лакун мови-реципієнта що було визначено умовами глобалізації [3, с. 23].

Термінологія вважається найбільш динамічною сферою лексики на сучасному етапі розвитку мови, оскільки термін є особливим типом лексичної одиниці. Звідси виникає проблема узуальної полісемії, коли різні автори позначають одним терміном різні поняття. Зазначена проблема ускладнюється через процеси глобалізації та модернізації освітньої сфери. Сучасні процеси гуманізації та гуманітаризації породжують інноваційні форми організації педагогічної діяльності. Оскільки багато освітніх методичних інновацій потрапляють із західних культур, то понятійний апарат, що слугує для позначення нових реалій, виникає спочатку в іншомовному варіанті, а потім набуває питомого еквіваленту. Звідси й поява у сучасній педагогіці останнього десятиріччя великої кількості запозичених термінів.

Одним з важливих наукових завдань у будь-якій сфері знань є упорядкування сукупності термінів, коли наявні поняття аналізуються та систематизуються.

Сучасний англійський словник синонімів подає наступні ряди термінів (у відповідності з педагогічним значенням):

teacher (n) – *coach, educator, guide, guru, instructor, master, mentor, professor, scholar, schoolteacher, specialist, trainer, tutor, lecturer* [5, с. 401];

mentor (n) – *advisor, coach, consultant, educator, guide, guru, instructor, teacher, trainer, tutor, wise man, advisor, counselor* [5, с. 305];

tutor (n) – *coach, educator, guardian, instructor, lecturer, private instructor, tutorial* [5, с. 427];

advisor(n) – *mentor, counselor* [5, с. 18];

coach (n) – *instructor, private instructor, tutor* [5, с. 106];

facilitator (n) – *a person or organization that helps another person or organization to do or to achieve a particular thing* [5, с. 200].

Приклади словникового пояснення запропонованих термінів говорять про неоднозначність їх тлумачення та перетин (часткову синонімічність) значення. Звичайно, домінантою синонімічного ряду термінів є слово *teacher*, яке співвідноситься з українським поняттям *учитель* (викладач), що є стилістично нейтральним.

Слово *коуч* (від французького *coche* германського *kotsche* – карета) почало використовуватись у 1830 році в Оксфордському університеті як студентський сленг у значенні «наставник, який приводить студента на екзамен». У значенні «тренер» (спочатку спортивний), «інструктор» поняття використовується з 1861 року. У сучасному міжнародному розумінні *коуч* – це спеціаліст, який допомагає успішному досягненню конкретної цілі, отриманню позитивно сформованих нових результатів у житті та роботі. Після допомоги *коуча* в отриманні необхідної інформації та навичок його клієнт вирішує своє завдання самостійно. Під час групової роботи професійна роль *коуча* – це вміння допомогти учасникам своєї команди працювати більш ефективно [7, с. 36].

Коучинг – це система реалізації сумісного соціального, творчого потенціалу учасників процесу розвитку з метою отримання максимально можливого ефективного результату [7, с. 57].

У сучасній економічній літературі, наприклад, лексема *коуч* (coach) вживається у значенні «консультант зі створення структури штату, кадрової політики і стратегій кризового менеджменту; той, хто проводить психологічні тренінги для керівників та персоналу компанії».

Таким чином, поняття *коуч* у сучасній трактовці близьке до контексту безперервної професійної освіти. В українській освітній практиці *коучинг* знаходить все більшу і більшу сферу розповсюдження. У багатьох компаніях *коучинг* застосовується разом зі стандартними програмами. Він став способом виявити й активізувати внутрішні ресурси співробітників.

Ментор (від лат. *mentos* – намір, ціль, дух, *monitor* – той, хто наставляє) – керівник, учитель, наставник, вихователь [8, с. 318]. *Менторство* означає відношення між людиною, яка не має досвіду, і людиною з досвідом. В освіті це поняття традиційно сприймається як особистісні довготривалі відношення між наставником та студентом, що дозволяють другому розвиватись професійно [10, с. 135].

На відміну від наставника, *ментор* – це людина, яку обирають самостійно, щоб досягнути зростання, а отже самостійно встановлюють інтенсивність та напрямок навчання. Завдання *ментора* – допомагати людям тоді. І хоча ці два терміни часто вживаються як синоніми, існує доволі суттєва відмінність між наставниками та *менторами*. Перший призначається організацією, щоб допомогти досягти мети компанії, тоді як другого вільні вибрати люди самі, щоб досягти індивідуального зростання. Сьогодні багато людей називають себе наставниками, тоді як по суті вони виконують роль *менторів*.

Тьютор – (від лат. *tutorem* – наставник) у значенні «старший, який має опікувати студента на заняттях» фіксується у джерелах з 1580 року. Феномен *тьюторства* пов'язаний з історією європейських університетів і походить з Великої Британії. Він сформований наприкінці XIV століття у класичних англійських університетах. З того часу *тьюторство* позначає форму університетського наставництва між професором та студентом. Його мета – поєднання на практиці змісту життя студента та академічних ідеалів. З XVII століття сфера діяльності *тьютора* поширюється. Він визначає, які лекції та практичні краще відвідувати, як складати план навчальної роботи, стежить за академічною успішністю студента. У XVII столітті *тьюторська* система офіційно визнається частиною англійської університетської системи, лекційна система слугувала лише додатком до неї. Таким чином, *тьютор* – педагогічна позиція, яка забезпечує можливість розробки індивідуальних освітніх програм для студентів і супроводжує процес навчання у системі додаткової безперервної освіти.

Едвайзер/едвайзор (advisor) – від старофранцузького *aviser* у значенні «роздумувати» (кінець XII століття). В українській мові фонетично та графічно передається варіативно. Значення «давати пораду» з'явилося наприкінці XIV століття. *Едвайзер/едвайзор* – це викладач, який виконує функції академічного наставника студента, навчає його якоїсь спеціальності. Він впливає на вибір траєкторії навчання (формування індивідуального навчального плану) та засвоєння програми, бере участь у підготовці всіх необхідних інформаційних матеріалів щодо організації навчального процесу [8, с. 35]. *Едвайзер/едвайзор* поєднує риси радника, керівника, ментора, але жоден термін окремо не вичерпує його значення у повному обсязі.

Фасилітатор (англ. *facilitator*, від лат. *facilis* – легкий, зручний) – це людина, яка забезпечує успішну групову комунікацію. Контролюючи дотримання правил зустрічі, її процедури та регламенту, *фасилітатор* дозволяє її учасникам сконцентруватись на меті та змісті зустрічі. Таким чином, він вирішує двояке завдання, що сприяє комфортній атмосфері та плідності обговорення. У контексті етимології терміну це той, хто робить процес комунікації зручним та легким, допомагає групі зрозуміти загальну мету і підтримує позитивну групову динаміку для досягнення цілей дискусії і не захищає при цьому жодної зі сторін. Роль *фасилітатора*: 1) заохочення учнів до ефективного спілкування; 2) залучення учнів до дослідження, практичного застосування вмінь та навичок; 3) відстеження процесу навчання учнів.

Термін часто використовують відносно до спілкування off-line груп, але сучасний стан науки та методи *фасилітації* ефективно адаптують його до on-line оточення. Інколи термін *фасилітатор* вживається замість терміну *модератор*, тому важливо розмежувати зміст цих понять:

– *модератор* слідкує за виконанням встановлених правил та норм, а *фасилітатор* допомагає членам групи побудувати шлях вирішення питання;

– *модератор* не відслідковує зміст з позиції відповідності завданню, а основна мета *фасилітатора* – покращити ефективність роботи групи, що виявляється на рівні якості контенту [6, с. 198].

Отже, використання зазначених термінів є для сучасної системи безперервної освіти специфічним та залежить від конкретного професійного контексту. Чітко визначеної межі у їх застосуванні не існує ні в українських, ні у зарубіжних науково-педагогічних джерелах. Часто одне поняття визначається через інше. Зазначені освітні механізми характерні для гуманістичного підходу, де авторитарна роль педагога замінюється більш м'яким наставництвом, керівництвом. Широке коло педагогічних функцій, що співвідносяться з різними можливими формами допомоги учню, ускладнює теоретичне розмежування термінів.

Отже, деякі терміни є більш обмеженими у системі безперервної професійної освіти (*ментор*, *едвайзер/едвайзор*). Поняття *тьютор* як наставник, професіонал, який відповідає не лише за академічну успішність, але й за якості людини, знаходить ширше розповсюдження у рамках усіх формальних ступенів освіти. Терміни *коуч* та *фасилітатор* за своїми функціями належать до неформальної освіти. До того ж поняття *коуч* передбачає надання платних послуг.

Термінологічний ряд: *ментор*, *тьютор*, *едвайзер/едвайзор*, *коуч*, *фасилітатор* не завжди піддається однозначному тлумаченню. Важливо розуміти, що зазначені терміни є достатньо специфічними і не можуть використовуватись поза конкретним контекстом. Перспективи подальшого дослідження пов'язані з тенденціями використання та розмежування зазначених термінів в українській мові на наступному етапі її розвитку.

Література:

1. Беков Х. А. Терминология в системе дополнительного педагогического образования: словарь / Х. А. Беков, С. В. Ширококов, И. И. Кирьянов и др. – М. : ИПК госслужбы, 2001. – 107 с.
2. Володина М. Н. Национальное и интернациональное в процессе терминологической номинации / М. Н. Володина. – М. : Изд-во МГУ, 1993. – 112 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Крысин Л. П. Проблемы представления новых иноязычных заимствований в нормативных словарях // Крысин Л. П. Слово в современных текстах и словарях: Очерки о русской лексике и лексикографии. – М. : Знак, 2008. – С. 83–97.
5. Словарь синонимов английского языка / Dictionary of Synonyms / [Под ред. С. Матвеева] / — М. : АСТ Восток-Запад, 2006. – 536 с.

6. Сучасний словник іншомовних слів / [укл. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк]. – К. : Довіра, 2006. – 789 с.
 John Whitmore Coaching for Performance: GROWing Human Potential and Purpose / John Whitmore The Principles and Practice of Coaching and Leadership. – 4th Edition People Skills for Professionals – Nicholas Brealey Publishing. – 168 p.
 7. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. Oxford OX4 PP. A&C Black Publishers Ltd, 2005. – 856 p.
 8. Oxford Advanced Learner's English Dictionary / A. S. Hornby, S. Wehmeier. – [6th edition]. – Oxford University Press, 2005. – 1952 p.
 9. Rogers C. A Way of Being // C. A. Rogers — Boston: Houghton Mifflin, 1980. – 283 p.
 10. The Concise Oxford Dictionary of English Etymology / [Edited by T. F. Hoad]. – Publisher : Oxford University Press, 2003. – 676 p.

УДК 811.111:81'367.7

С. М. Мойсеєнко,

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», м. Київ

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ ПРИЧИННОСТІ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена опису функціонально-семантичного поля причинності німецької мови, в якому всі одиниці організовані певними семантичними відносинами, а саме, по ступеню вираженості понятійного значення. Такий підхід до дослідження мовних одиниць дозволив не тільки виділити функціонально-семантичне поле причинності, але і розглядати його як частину функціонально-семантичного поля обумовленості, куди також входять поля поступки, умови і мети. В статті також висвітлено питання морфологічних і синтаксичних засобів, що утворюють функціонально-семантичне поле причинності в німецькій мові.

Ключові слова: функціонально-семантичне поле, причинність, синтаксичний засіб, категорія, синтаксична одиниця.

FUNCTIONAL-SEMANTIC FIELD OF CAUSALITY IN GERMAN

The article is devoted to highlighting issues of morphological and syntactic means forming a functional-semantic field of causality in German.

Syntactic means of expressing conceptual relationships in the German language would be best described within the functional-semantic field (FSF), in which all units are organized by certain semantic relations, namely, the degree of expressing conceptual meaning. The spectrum of means of expression of causal relationships in simple and complex sentences is unusually wide, but in some cases semantic relationship of causal situation has special means of expression in a linear structure of the sentence, in other cases the causal relationships do not directly refer to a linear system of sentence components. Studies of domestic and foreign linguists revealed following language units within the FSF of causality:

Morphological means of expression of causal relations: nominative marking of nouns; nominative marking of a causal sense by adjectives; expression of cause by causative verbs; expression of cause by participle; expression of cause by adverb; pronominal expression of cause.

Syntactic means of expression of causal relations: prepositional-case forms; participle phrases; infinitive phrases; passive constructions; compound sentences; complex sentences and sentences with denn; asyndetic complex sentences; sequence of sentences; discourse.

These language means form the functional-semantic field of causality in German, while some of them are located in the center, and the others on the periphery.

Keywords: functional-semantic field, causality, syntactic tool, category, syntactic unit.

ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКОЕ ПОЛЕ ПРИЧИННОСТИ В НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ

Данная статья посвящена описанию функционально-семантического поля причинности немецкого языка, в котором все единицы организованы определенными семантическими отношениями, а именно, по степени выраженности понятійного значення. Такой подход к исследованию языковых единиц позволил не только выделить функционально-семантическое поле причинности, но и рассматривать его как часть функционально-семантического поля обусловленности, куда также входят поля поступки, условия и цели. В статье также рассмотрены вопросы морфологических и синтаксических средств, образующих функционально-семантическое поле причинности в немецком языке.

Ключевые слова: функционально-семантическое поле, причинность, синтаксическое средство, категория, синтаксическая единица.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Однією з ознак сучасного мовознавства є орієнтація на принцип діяльності, що зумовлює увагу до широкого кола психологічних, соціальних, прагматичних чинників. Але це не зменшує комунікативного значення одиниць мови. Комунікативно-функціональні або комунікативно-прагматичні парадигми в мовознавстві зумовлюють врахування великої кількості чинників в процесі лінгвістичного дослідження, зокрема людський чинник як суб'єкта діяльності, суб'єкта спілкування. Увага лінгвістів повинна також бути спрямована на функціональну сторону мови, на функціональну сторону мовленнєвих одиниць.

Категорію причини звичайно визначають як таку, що виражається певними мовними засобами реальних подій, що їм передують і що породжують їх. Категорію причини в сучасній науці про мову називають логічною, онтологічною, побутовою і навіть лінгвістичною (точніше, лексичною, синтаксичною, лексико-синтагматичною) залежно від того, в якій області науки працює дослідник. Сама по собі ця категорія неоднорідна. Вона має декілька різновидів – сем або, по іншій термінології, варіантних значень (нейтральна причина, мотив, обгрунтування, інтенсивна причина, негативна причина, уявна причина і т.д.), які найчастіше об'єднуються в дві великі групи:

1. Наочна причинність, де каузальна залежність має місце між явищами і предметами реальної дійсності. Події відбуваються поза контролем, поза межами свідомої діяльності людини.

2. Логічна причинність, яка охоплює ті події, які відбуваються під контролем свідомості індивіда, тобто причинність відображає каузальну залежність між думками у висновку.

Аналіз актуальних досліджень, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Причинно-наслідковий зв'язок відноситься деякими дослідниками до типу відношень породження або обумовленості. Так, С.А. Шувалова, аналізуючи даний тип відношень, робить акцент на тимчасових відношеннях як безумовному компоненті взаємин ситуацій, які або протікають одночасно, або співпадають в часі частково, або стикаються кінцевою і початковою точками свого існування, або існують дискретно, не маючи точок зіткнення, розділені деяким тимчасовим проміжком [11, с. 48]. Дослідження С. А. Шувалової істотно відрізняються від розуміння причини, висловленого раніше З.Вендлером, який трактує цю кате-